

Hol tart ma Magyarország az ökológiai gazdálkodásban?

Az év legnagyobb ökológiai konferenciája

Az ÖMKi Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet és a Szent István Egyetem szervezésében 2017. február 2-án nagyszabású ökológiai konferencia zajlott le „Az ökológiai gazdálkodás hazai helyzete – hol tartunk a fenntarthatóság felé vezető úton?” címmel.

Az Egyetem nagyaulája megtelt a látogatókkal, érdeklődőkkel, az ökológiai gazdálkodásért élő vagy erre fogékony, a jövőt építeni kívánó gazdálkodókkal, vállalkozásokkal, hallgatókkal, szakmai szervezetekkel. A több mint 500 fős résztvevői létszámmal büszkélkedő eseményre a jelentkezéseket már a konferenciát megelőzően le kellett zárni a rendkívüli érdeklődés miatt.

„A nap folyamán, az ökológiai gazdálkodás elmúlt öt évben megfigyelhető hazai trendjeire, a legújabb kihívásokra és legfőképp az ezekre adható válaszokra, megoldásokra összpontosítunk, mert célunk, hogy a résztvevők (gazdálkodók, államigazgatás, civil szervezetek, vállalatok, kutatók, s minden érdeklődő) képet kapjanak az ágazat nyújtotta lehetőségekről, azok megvalósíthatóságáról.” – foglalta össze a kutatóintézet a rendezvény által elérni kívánt célokat.

A konferencia előzményének számít az a napra pontosan 5 évvel ezelőtti rendezvény, amelynek résztvevői száma úgyszintén meghaladta a 450 főt. A mostani rendezvény tematikája és céljai az előzőre épültek: a délelőtti folyamán plenáris ülések zajlottak az ágazat hazai vezetői, ellenőrző szervezetek, érdekképviseltek és kutatóintézmények részvételével. A délutáni szekcióülések pedig 5 különböző témakörben a gyakorlati szakértők közreműködésével, előadásaival zajlottak le. Az „ökonap” az ökológiai gazdálkodás jelenének, múltjának és jövőjének tényeit, lehetőségeit taglalta, a hazai és világgpiaci trendeket, kihívásokat ismertette.

A köszöntőket **Dr. Drexler Dóra**, az ÖMKi ügyvezető igazgatója és **Prof. Dr. Tózsér János**, a Szent István Egyetem rektora tartották. A magyar ökológiai gazdálkodás jelenlegi helyzetét csak a gazdálkodók, a kutatóintézetek, az oktatás és a szakigazgatási szervezetek együttes munkájával, a közös stratégiai irányok kidolgozásával és végrehajtásával sikerült megvalósítani, az előrelépés ezen az úton csak így lehetséges.

Az esemény megnyitó előadásában **Dr. Fazekas Sándor**, Földművelésügyi Miniszter úr elmondta, Magyarországon 2012 és 2016 között 120.000 ha-ról 200.000 ha-ra nőtt az ökológiai területek mérete, az ökológiai gazdálkodásban résztvevők száma pedig meghaladja a 3000-et. Az ökológiai gazdálkodás jelenlegi eredményei, az évek óta tartó folyamatos növekedés csak sok munkával, odafigyeléssel valósulhatott meg, és szükséges volt a tudományos háttér is ahhoz, hogy a gazdák lehetőséget lássanak benne. De ugyanúgy fontos a befogadó társadalom, a szemléletváltozás, a támogatói rendszerek, és a tudatos fogyasztók számának növekedése is. Hagyományos, egészséges, GMO mentes és természetes élelmiszereket kell előállítani, és ehhez Magyarország adottságai, termelési hagyományai, lehetőségei adtak.

Prof. Dr. Urs Niggli, a svájci Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (FiBL) igazgatója Az ökológiai gazdálkodás globális kihívásai és az ezekre adható válaszok című előadását - a professzor úr távollétében - dr. Drexler Dóra tartotta meg. Az előadásban elhangzott, hogy az elmúlt 15 évben az ökológiai gazdálkodás folyamatos növekedést mutat, és sok ország gazdálkodásában igen magas, 10%-ot meghaladó részesedést képvisel a teljes mezőgazdasági területekből. Európában a legmagasabb ökotermékekkel rendelkező országok között van, Ausztria, Svédország, Észtország, Svájc, Olaszország, Csehország és Finnország is. Ezzel párhuzamosan azonban az ökotermékek iránti igény kétszer gyorsabban növekszik, így egy komoly kihívást jelent a megnövekedett keresletet a meglévő termelési területeken kielégíteni.

Hogy mennyivel ad többet az öko-gazdálkodás a hagyományos gazdálkodásnál?

- Növeli a kisgazdaságok életképességét és termelékenységét.
- Csökkenti a szegénységet a gazdálkodói családokban.
- Hozzáadott értéket képvisel az élelmiszertermelésben.
- Ökoszisztéma funkciókat használ a termelékenység növekedésére.
- Jelentősen csökkenti a káros környezeti hatásokat.
- Hozzáférést biztosít a földhöz a kisgazdálkodóknak is.
- Segíti az együttműködést a gazdálkodók között.

Ugyanakkor erős versenyben áll a konvencionális termeléssel, hiszen

- nem várható el 50%-os termelésnövekedés az öko-gazdaságokban, illetve
- kevesebb inputanyaggal, kevesebb mesterséges beavatkozással szükséges stabilan tartani a termelést.

Ezeket a kihívásokat a kutatásokkal lehet megfelelően kezelni, az új eszközöket, technológiákat fejlesztve. Az erre fordítható pénzügyi források azonban még mindig elmaradnak a szükségéstől: világviszonylatban a teljes mezőgazdasági kutatásokra szánt források mindössze 0,6%-a az ökokutatások kerete.

Eric Gall, az *Ökoga zdálkodók Nemzetközi Szövetségének (IFOAM) szakpolitikai igazgatója* megerősítette a Professzor Niggli által felvezetett: a bioélelmiszerek iránti kereslet növekedését nem tudja követni az ökológiai területek és a biotermékek előállításának teljesítőképessége: míg az öko-földterületek növekedési aránya 49%, a biotermék-előállításé 78%, addig az ökotermékek iránti kereslet 138%-os emelkedést mutat.

Előadásában bemutatta, hogy az IFOAM-hoz, mint 160 ország ökológiai ernyőszervezetéhez, számos kezdeményezés fűződik: fel tudnak lépni az európai szintű egységes ökoszabályozás és vetőmag-szabályozás érdekében. Lépéseket tettek azért, hogy az EU-ban szabadalmaztathatók legyenek az élő szervezetek (pl. vetőmagvak, egyéb növényi szaporítóanyagok) kutatási eredményei, amivel a heterogén szaporítóanyagok elfogadtatása a cél. Kifejezte véleményét, hogy az ökológiai gazdálkodás új fajtanemesítési irányjai, a géntechnológiai eljárások ki fogják szorítani a hagyományos nemesítési módszereket. De az IFOAM a KAP reformjában is komoly előrelépéseket tett a 2020 utáni időszak támogathatósága érdekében.

Kis Miklós Zsolt, *agrár-vidékfejlesztésért felelős államtitkár úr* elmondta, hogy a Miniszterelnökségnek az ökológiai gazdálkodás segítésére a hazai jogszabályok, birtokpolitika és támogatáspolitikai eszközrendszer szintjén van lehetősége. Elismerte, hogy az agrár-vidékfejlesztési államtitkárság egyik legfontosabb feladata, hogy a 2020 utáni időszakban a bioga zdálkodás támogatottságát továbbra is fenntartsák.

Hogy mit nyújt a Vidékfejlesztési Program az ökoga zdálkodóknak? A konkrét közvetlen pályázati felhívásokon túl minden más VP kiírásban kiemelten kezelik az ökoga zdálkodókat, például a kiválasztási kritériumok során mindig is előnyben lesznek a hagyományos gazdálkodókkal szemben.

A már lezárult ökológiai pályázat dokumentációjának összeállításakor figyelembe vették, hogy csak olyan feltételeket tartalmazzon, amelyek az Európai Bizottság által felállított már így is szigorú feltételekhez, szabályozáshoz elegendőek legyenek, újabb kötelezettségeket a Miniszterelnökség nem épített be a pályázatba. Ennek köszönhetően a benyújtott pályázatok 99%-át támogatni tudták. Az elutasítások között elsősorban a jogosultsági és formai okok szerepeltek.

A végrehajtás időszakában elvégzett módosításokra is azért van szükség, mert a beruházások megvalósítása során vannak olyan lehetőségeik, amelyek finomítani tudnak a gazdálkodók igényeihez igazítva. Ezzel a változtatásokkal a gazdálkodók a megvalósítás során felmerülő problémáikra is megoldást tudnak adni.

Prof. Dr. Gyuricza Csaba, a *Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ főigazgatója* beszédében hallhattuk, hogy 2014. január 1-én megalakult a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ.

Gödöllőn, 13 agrár- és élelmiszergazdasághoz kapcsolódó kutatóintézet összevonásával, valamint további 4 kutatóintézet gazdasági társaságként csatlakozott hozzá. Átfogó intézményrendszerként működően tevékenysége teljes Magyarország mezőgazdasági tevékenységét lefedi. A NAIK kutatási, fejlesztési munkáját közel 900 fő kutató, munkatárs segíti.

Két fő irányzatként említi meg a legmodernebb csúcstechnológiák fejlesztésének segítését, és a hagyományokhoz való visszanyúlást, ehhez kapcsolódik az ökológiai gazdálkodás.

A kutatóintézet célja, hogy olyan gyakorlatorientált kutatásokat végezzenek, amelyek a szakpolitikát segítik előre. Cél,

hogy kutatási eredményként konkrét, mérhető eredmények jöjjenek létre, például új fajták és technológiák. Konkrét példaként említette meg a csípős paprikaszószot, vagy a borszóló fajtákból a Bianka fejlesztését.

Fő céljuk a jövőre nézve a vízhasznosítás, öntözésfejlesztés elősegítése, fejlesztése, illetve a precíziós gazdálkodás bevezetése a gazdálkodásba, hiszen elkerülhetetlen a jövőre nézve a precíziós, információs eszközök használata. Fő célként jelölte meg az ökológiai gazdálkodás kutatása, háttérkutatás és innováció. Kiemelt területként kívánják kezelni az ökológiai gazdálkodás fejlesztését.

„Feladat tehát bőven van” - határozta meg dr. Gyuricza Csaba az intézet főigazgatója.

Dr. Drexler Dóra (*ÖMKI Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet*) leszögezte, hogy az ökológiai gazdálkodók nem tömegtermékeket szeretnének előállítani, hanem olyan minőségi termékeket, amit egyre jobban elvárnak a fogyasztók is. Sajnos, Magyarországon ez még nem egy általánosan elfogadott kívánalom. De növekszik az igény a minőségi és egészséges termék-előállításra, és a mezőgazdasági termelés pozitív hatásaira építve a hazai fogyasztói társadalom is elvárja a tiszta környezetet, a hagyományos, vidéki életmód megőrzését, a szép táj látványát. Ezzel szemben viszont elítélik a mezőgazdaság negatív externáliáit, úgy, mint a talajdegradációt, az üvegházhatást, a káros gázok kibocsátását, a vizek szennyezését. Fontos, hogy a szakpolitika is hozzájáruljon az ökológiai termelés és a fenntartható gazdálkodás 2020 utáni támogatásához, hiszen az agrártámogatások nélkülözhetetlenek annak érdekében, hogy a mezőgazdaság meg tudjon felelni a fogyasztók igényeinek.

Igazgatóasszony elismeri, hogy az ökológiai gazdálkodásra való áttérés nem egyszerű, főleg a kialakult hagyományos termelést folytató gazdálkodóknál, de a folyamatok megismerésével, a megfelelő helyről beszerzett információkkal, források felhasználásával adott a lehetőség a változtatásra. A változás már elindult, és mind a szakpolitikának, mind az ökológiai kutatóintézeteknek nagy a felelőssége az áttérés segítésében, amely kizárólag az oktatással, a kutatókkal, a szaktanácsadással és a piaci szereplőkkel összefogásban valósulhat meg.

Prof. Dr. Posta Katalin, a *Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Karának dékánja* bemutatta a karon folyó ökológiai oktatás múltját, jelenét és jövőjét, az ökológiai agrárképzés fejlődését és jelenlegi helyzetét. Elmondta, hogy az egyetemen 25 éves hagyománya van az ökológiai gazdálkodás oktatásának. 1991-ben határozat született, miszerint a biogazdálkodási szakmérnöki szak bevezetésre kerül. Ez a munka 1993-ban indult meg, mint önálló szakirány, de sajnos a későbbi években nem indult újra az érdeklődés elmaradása miatt. 1999 óta a Szent István Egyetem újraindította elképzeléseinek megvalósítását, és az ökológiai gazdálkodást önálló tantárgyként és specifikus ökotárgyként ismét megkezdte oktatni az Ökológiai és Mezőgazdasági Tanszéken, elsőként az országban.

2007-től a kertészmérnöki szakon is bevezetésre került az ökológiai képzés. A képzésben nagy szerepet kap a gyakorlati képzés alapjaként a Babatvölgyi Biokertészeti Tanüzem (7 ha). Az itt előállított termékeket 2000-tól a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. ellenőrzése alatt ökotermékként értékesítik. 2012-ben a felnőttképzési program is beindult, mely sajnos forráshiány miatt nem folytatódott az ezt követő években. 2014-ben „Ökológiai gazdálkodási mérnök MSC” képzést indított az egyetem, melynek keretében a negyedik szemeszter végére egy ökológiai gazdaság komplex megtervezése volt a cél.

Dr. Roszík Péter, a *Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. ügyvezetője* beszámolt a 2016-os ökogazdálkodási adatokról, miszerint összesen 3451 vállalkozás foglalkozik ökotermesztéssel, gazdálkodással. Ezek megoszlása a következő:

- 2980 termelő
- 5 halgazdaság
- 416 feldolgozó
- 29 importőr
- 357 egyéb kiskereskedő egység (éttermek).

2016-ban összesen 176.261 ha területet ellenőriztek. A Biokultúra Szövetség ajánlásával a biogazdálkodók elővásárlási jogot kapnak földvásárláskor, így tavaly 790 igazolást adtak ki, az új Földforgalmi Tv-ben biztosított elővásárlási és előbérleti jog érvényesítéséhez. A Vidékfejlesztési Program többletpontjainak érvényesítéséhez 220 körüli szándéknyilatkozatot adtak ki 2016. december 31-ig.

A Biokultúra szerepet vállalt:

- egy Ökopiact létrehozásában,
- ellenőrző, minősítő szervezetként 3600 gazdálkodó ellenőrzésében,
- a gazdák érdekképviseletében,
- rendezvények szervezésében, tudományos szaklapok kiadásában, rendezvények társszervezésében gazdákkal, szervezetekkel.

Szépkuthy Katalin *Ügyvezető Asszony, a Hungária Öko Garancia Kft. képviselője* bemutatta az ellenőrzött öko vállalkozások számát és az ellenőrzött területek nagyságát 2011-2016 közötti időszakban. 2016-ban a HÖG 429 termelőt ellenőrzött, 83 feldolgozót, összesen 22.210 ha területen.

Ismertette a 34/2013. VM rendelet néhány pontját, miszerint az öko rendelkezések megsértése esetén a tanúsító szervezet

- írásban figyelmezteti a gazdasági szereplőt a szabálytalanságra,
- felszólítja a gazdasági szereplőt a hiányzó dokumentumok megküldésére,
- előírja a gazdasági szereplő számára a hibás gyakorlat megszüntetését,
- rendkívüli ellenőrzést végez,
- a gazdasági szereplő tanúsítását a tanúsított tevékenységek egy részére vagy teljes egészére felfüggeszti a (2) és (3) bekezdés szerinti esetekben, vagy
- visszavonja a tanúsítványt.

A termékvizsgálást a Kormányhivatal végzi.

Dr. Solti Gábor *Elnök Úr, a Sárközy Péter Alapítvány a Biokultúráért Közhasznú Alapítvány és a Kárpát-medencei Ökogazdálkodók Szövetsége* nevében köszöntötte a konferencia megjelent vendégeit.

Elmondta, hogy a Vidékfejlesztési Minisztérium kidolgozta a „Nemzeti Vidékstratégiát”, melynek része lesz a „Vidékfejlesztési

együttműködések a Kárpát-medencei határon túli magyarsággal” nemzeti stratégiai program. A Kárpát-medencei Ökogazdálkodók Szövetségének feladata, hogy érdemben segítse a Kárpát-medencei vidékfejlesztési együttműködési kormányprogramban foglaltak megvalósulását, a programban a biogazdálkodás hangsúlyos megjelenítését, a szövetség célkitűzéseinek a programba történő beépítését, a szövetség stratégiai céljainak, programjainak megvalósítását. Megfogalmazott céljai:

1. a Kárpát-medence, mint földrajzi, földtani, vízrajzi, ökológiai és kulturális régióban élő emberek és természeti környezetük harmonikus kapcsolatának minden területen történő fejlesztése;
2. a Kárpát-medence országaiban tevékenykedő ökogazdálkodási, biokulturális szervezeteinek összefogása, és a Szövetséget alkotó szervezetek közös érdekeinek megjelenítése, képviselése, védelme az egyes országok és az Európai Unió előtt;
3. a Kárpát-medence GMO mentességének biztosítása.

Tizenhárom évvel ezelőtt (1989-ben) hét év alatt 122.766 hektárról 300.000 hektár volt a cél. Most 2020-ig 392 ezer hektár a cél. Tíz év alatt az ökotermék 2,4-szeresére, a gazdaságok száma 2,7-szeresére, az ellenőrzés árbevétele kb. 3,5-szörösére nőtt.

Dr. Solti Gábor elnök úr megoldási javaslatai a kitöréshez: „Remélhetőleg a konferencia előadói megfogalmazzák saját szemszögükből a válság kezelésének útjait, a kitörési pontokat. Ezeket összesítve, kiértékelve megkezdődhet a közös munka a magyar biokultúra, ökogazdálkodás megmentéséért. Ehhez mindenkinek vállalnia kell a következményeket, a személyes felelősséget.”

**Nevelős Eszter
Szondiné Tóth Ágnes**

A tudósítás elkészítésében közreműködött:
**Heim Ildikó
ÖMKI**